

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ
ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ
ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

1(1) 2018

Երևան - 2018

Հրատարակության և երաշխավորել
ԵՊՀ գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Ս. Ղազինյան

Գլխավոր խմբագրի տեղակալներ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Ս. Հայկյանց
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան

Խմբագրակազմ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուրյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիրբանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Գ. Բ. Դանիելյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Ս. Գ. Մեղրյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝
ՀՀ, 0025, Երևան,
Ալեք Մանուկյան 1,
ԵՊՀ իրավագիտության
ֆակուլտետ:
Հեռ.՝ 060-71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.y-su.am
publishing.y-su.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@ysu.am
Տպագրական 32.625 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2018
Հանձնված է տպագրության՝
20.04.2018

ԲՈՎԱՆՂԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Արթուր Վաղարշյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹՎՈՐՄԱՆ ՓՈՐՁԸ ԵՎ ԱՐԴԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՍԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳԱՅԻՆ
ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ7

Վիկտորյա Օհանյան

ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ
ՄԻՋՃՅՈՒՂԱՅԻՆ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱԼ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐԸ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ
ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ21

Տարոն Միմոնյան

ԻՐԱՎԱԲԱՆԻ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ XXI
ԴԱՐՈՒՄ. ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ34

Варг Геворкян

К ВОПРОСУ О МЕХАНИЗМЕ ВЛАСТИ КАК О СТРУКТУРНОМ
ЭЛЕМЕНТЕ ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ОБЩЕСТВА46

Գևորգ Դանիելյան

ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԱԶԳԱՅԻՆ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ58

Վարդան Այվազյան

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԻՍԵՄԱՏԵԽՆԻԿԱՆ.....78

Անահիտ Մանասյան

ԿԱՅՈՒՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐԴԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱ-
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ95

Ռուստամ Մախմուդյան

ԵԶՐԻՆԵՐԻ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ԵՂԵՌՆԻ
ՄԻՋԱԶԳԱՅՆՈՐԵՆ ԶՃԱՆԱԶՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ111

Հասմիկ Ենգոյան

2016 թ. Դեկտեմբերի 16-ի «ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔՈՎ
ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՀՀ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ԲՈՂՈՔԱՐԿՄԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՈՐՈՇ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ.....130

Рита Арустамян	
ФУНКЦИЯ ОХРАНЫ ПРАВ И СВОБОД ГРАЖДАН И ИХ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПЕРЕД ОБЩЕСТВОМ	138
Դավիթ Հակոբյան	
ԱՐՑԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ, ԴՐԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԱՄՐԱԳՐՈՒՄԸ.....	154
Լիպարիտ Մելիքջանյան	
ՀՀ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՍԵՐՎԻՏՈՒՏԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ.....	166
Արսեն Թավադյան	
ԱՆՎԱՎԵՐ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	176
Ռաֆիկ Գրիգորյան	
ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐԿԻ ՎԱՂԱԺԱՄԿԵՏ ՍԱՐՄԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	189
Արա Գաբուզյան	
ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾՈՎ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՆԱԽԱՏԵՍԵԼՈՒ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ.....	203
Աննա Մարգարյան	
ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻ ՇԵՂՎՈՂ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ	213
Тигран Симонян	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ, ГОСУДАРСТВЕННО- ПРАВОВЫЕ, ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ И ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ МЕРЫ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ПРЕСТУПНОСТИ МОЛОДЕЖИ.....	234
Սամվել Դիբրանյան	
ՔՐԵԱԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ԷԱԿԱՆ ԽԱԽՏՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԲԵԿԱՆՍԱՆ ՀԻՄՔ	262

Վահե Ենգիբարյան

ԴԱՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ ՀՀ
ՔՐԵԱԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....276

Տաթևիկ Սուջյան

ԱՆՁԻ ԿՈՂՄԻՑ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԳԱՂՏՆԻ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՈՐՊԵՍ ԱՊԱՑՈՒՅՑ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼՈՒ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ296

Արմեն Հովհաննիսյան

ՆՈՐ ԵՐԵՎԱՆ ԵԿԱԾ ԵՎ ՆՈՐ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐՈՎ ԲՈՂՈՔ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՒ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԻ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ
ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ.....314

Սերգեյ Մարաբյան

ԱՆՉԱՓՈՒՄԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԴԱՏՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԿԱՄ ՊԱՏԺԻՑ
ԲՆՈՒՅԹԻ ՀԱՐԿԱԴՐԱՆՔԻ ՄԻՋՈՑ ԿԻՐԱՌԵԼՈՎ ՔՐԵԱԿԱՆ
ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄԸ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՒ

ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՍՏ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ.....326

Հրայր Ղուկասյան, Անահիտ Հարությունյան

ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ
ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՏԱԿՏԻԿԱԿԱՆ ՀՆԱՐՔՆԵՐԻ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ
ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ.....352

Գուրգեն Ներսիսյան

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹՈՒՄ ՄԵՂԱԴՐՅԱԼԻ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.....375

Սերգեյ Մեղրյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԻԾԸ,
ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ
ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐԸ.....395

Վահե Հովհաննիսյան	
ՈՂՋԱՄԻՏ ԺԱՄԿԵՏՈՒՄ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	430
Վարդուշ Եսայան	
ՀԱՅՑԱՊԱՀԱՆՋԻ ՓՈՓՈԽՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ	
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	445
Վահագն Դալլաքյան	
ՀԱՅՑԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.....	458
Օլիմպիա Գեղամյան	
ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՎԵՃԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՐՏԱԴԱՏԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ՈՐՈՇ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	472
Տիգրան Խաչիկյան	
ԵՍՏՄ ՄԱՔՄԱՅԻՆ ՕՐԵՆՄԴՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ «ՄԱՔՄԱՅԻՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ ՄԻՋԵՎ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ	484
Հեղինե Գրիգորյան	
ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ	496
Անի Սիմոնյան	
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	513

**ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ**

Հեղինե Գրիգորյան
*ԵՊՀ քաղաքացիական դատավարության ամբիոնի ասիստենտ,
իրավաբանական գիտությունների թեկնածու*

***Հանրային մասնակցության հարաբերությունների իրավական
կարգավորումը***

Ջրային ռեսուրսների պահպանությունը և արդյունավետ օգտագործումը առանձնակի կարևորություն ունեն հատկապես որպես ռազմավարական պաշար: Ջրային ռեսուրսների պահպանության կարևորությունն ընդգծված է նաև մի շարք միջազգային իրավական փաստաթղթերում, ինչպիսիք են օրինակ՝ ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի կողմից ընդունված «Վերափոխելով մեր աշխարհը. կայուն զարգացման օրակարգը մինչև 2030 թվականը»¹, ՄԱԿ-ի ԵՏՀ մի շարք բազմակողմ կոնվենցիաներ, ինչպես նաև ներպետական օրենսդրությամբ ամրագրված բազմաթիվ ինստիտուտներ: Պատահական չէ, որ ի տարբերություն այլ բնական ռեսուրսների՝ հանրային մասնակցության հատուկ կառուցակարգեր ամրագրված են միայն ջրային ռեսուրսների օգտագործման վերաբերյալ որոշումներ կայացնելիս:

Շրջակա միջավայրի վերաբերյալ որոշումների կայացման գործընթացին հանրային մասնակցության հարաբերությունները կարգավորվում են ինչպես ազգային, այնպես էլ միջազգային-իրավական փաստաթղթերով: Դրանց մի մասը սահմանում է հանրային մասնակցության ընդհանուր շրջանակ (ՀՀ Սահմանադրության փոփոխություններ² (հոդվ. 183), «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենք³,

¹ Ընդունվել է 25.09.2015 թ., A/RES/70/1:

² Ընդունվել է 06.12.2015 թ., ուժի մեջ է մտել 22.12.2015 թ., ՀՀՊՏ 2015.12.21/Հատուկ թողարկում, հոդ. 1118:

³ Ընդունվել է 03.04.2002 թ., ուժի մեջ է մտել 31.05.2002 թ., ՀՀՊՏ 2002.05.21/15 (190), հոդ. 344:

«Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք¹, «Հանրային ծախուցման և քննարկումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում²), մյուսները վերաբերում են հենց շրջակա միջավայրի վերաբերյալ որոշումների կայացմանը (ՄԱԿ-ի ԵՏՀ «Շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվության մատչելիության, որոշումների ընդունման գործընթացին հասարակայնության մասնակցության և արդարադատության մատչելիության մասին» կոնվենցիա³, ՄԱԿ-ի ԵՏՀ «Անդրսահմանային ենթատեքստում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման մասին» կոնվենցիա⁴, «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք⁵, «Հիմնադրության փաստաթղթի և նախատեսվող գործունեության՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում⁶), իսկ երրորդները հատուկ կարգավորում են ջրային ռեսուրսների պահպանության և օգտագործման ոլորտի որոշումների կայացման գործընթացին հանրային մասնակցությունը (ՀՀ ջրային օրենսգիրք⁷, «Ջրային ռեսուրսների կառավարման և պահպանության մարմնի կողմից մշակված փաստաթղթերին հասարակայնության ծանուցման և հրապարակայնության կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում⁸):

¹ Ընդունվել է 07.05.2002 թ., ուժի մեջ է մտել 21.06.2002 թ., ՀՀՊՏ 2002.06.21/21 (196), հոդ. 473:

² Ընդունվել է 19.11.2014 թ., ուժի մեջ է մտել 13.12.2014 թ., ՀՀՊՏ 2014.12.03/66 (1079), հոդ. 1097:

³ Ընդունվել է 25.06.1998 թ., ուժի մեջ է մտել 30.10.2001 թ., ՀՀԱԳՆՊՏ 2004.12.20/4 (12):

⁴ Ընդունվել է 25.02.1991 թ., ուժի մեջ է մտել 10.09.1997 թ., ՀՀԱԳՆՊՏ 2004.12.20/4 (12):

⁵ Ընդունվել է 21.06.2014 թ., ուժի մեջ է մտել 09.08.2014 թ., ՀՀՊՏ 2014.07.30/41 (1054), հոդ. 636:

⁶ Ընդունվել է 09.04.2015 թ., ուժի մեջ է մտել 30.04.2015 թ., ՀՀՊՏ 2015.04.29/25 (1114), հոդ. 324:

⁷ Ընդունվել է 04.06.2002 թ., ուժի մեջ է մտել 10.10.2002 թ., ՀՀՊՏ 2002.07.10/24 (199), հոդ. 581:

⁸ Ընդունվել է 07.03.2003 թ., ուժի մեջ է մտել 12.04.2003 թ., ՀՀՊՏ 2003.04.02/17 (252), հոդ. 287:

ՀՀ գործող օրենսդրությունն ամրագրում է հանրային մասնակցության իրավունքը հետևյալ որոշումների կայացման գործընթացին.

1. գործունեության կոնկրետ տեսակների վերաբերյալ, օրինակ՝ ՀԷԿ-ի շահագործման համար ջրօգտագործման թույլտվություն,

2. պլանների, ծրագրերի և քաղաքականության (հիմնադրությամբ փաստաթուղթ) մշակում, օրինակ՝ «Ջրի ազգային ծրագրի մասին» ՀՀ օրենքը,

3. նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերի մշակում, օրինակ՝ «ՀՀ ջրային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ:

Հանրային մասնակցության աստիճանը յուրաքանչյուր կոնկրետ գործընթացին կախված է տարբեր գործոններից՝ ներառյալ սպասվող արդյունքը, դրա մասշտաբները, որքան մարդկանց կվերաբերի այդ գործընթացը, խնդրի լուծման այդ եղանակը կլինի տեղական, տարածաշրջանային, թե համապետական մակարդակով և այլն:

Կարևոր է անդրադառնալ տարբեր որոշումների կայացման ռեժիմների հարաբերակցությանը, որոնք գործող իրավակարգավորման պայմաններում որոշակի շփոթ են ստեղծում:

Մասնավորապես ի կատարումն ՀՀ ջրային օրենսգրքի 20-րդ հոդվածի՝ ՀՀ կառավարության 2003 թ. N217-Ն որոշումը նախատեսում է հանրային ծանուցման և մասնակցության պայմաններ:

Սակայն ՀՀ ջրային օրենսգրքի նշված դրույթը, ինչպես նաև Կառավարության համապատասխան որոշումը որոշակիորեն հակասում են «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքով հիմնադրությային փաստաթղթերի ընդունման՝ ներառյալ դրանց հանրային ծանուցման և քննարկումների ռեժիմին: Ավելին, հիշյալ N217-Ն որոշումը սահմանում է միայն հանրային ծանուցման կարգը, մինչդեռ հասարակության ներգրավման և մասնակցության գործընթացը մնացել է կարգավորումից դուրս:

Մեկ այլ խնդիր է տարբեր իրավական ակտերով սահմանված՝ ջրային ոլորտում հանրային քննարկման ենթակա փաստաթղթերի ցանկը: Այսպես՝ ՀՀ ջրային օրենսգրքի «Հանրային մասնակցությունը» վերտառությամբ 20-րդ հոդվածում նշված փաստաթղթերից **ջրի**

ազգային քաղաքականության հիմնադրույթների նախագիծը, ջրի ազգային ծրագրի նախագիծը և ջրավազանային կառավարման պլանների նախագծերը ընդգրկվում են **հիմնադրությային փաստաթուղթ** հասկացության բովանդակային ծավալում՝ համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի: Հետևաբար այս փաստաթղթերը ենթակա են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության և պետք է անցնեն հանրային քննարկումների համապատասխան ընթացակարգ: Պետք է նշել, որ հիմնադրությային փաստաթղթերի համար օրենսդրությամբ սահմանված մասնակցության ընթացակարգի շրջանակներում հանրության ներգրավման, ինչպես նաև մասնակցության հնարավորությունները անհամեմատ ավելի լայն են (նախատեսված են ծանուցման ավելի արդյունավետ համակարգ, ավելի երկար ժամկետներ, սահմանված են հետադարձ կապի կառուցակարգ, ինչպես նաև հանրային քննարկումների 4 փուլ նախագծի մշակման տարբեր հատվածներում): Նման պայմաններում երկու զուգահեռ ընթացակարգերի կիրառությունը, առավել ևս մեկի ցածր արդյունավետության պայմաններում, արդարացված չէ:

Հանրային մասնակցության ռեժիմների հարաբերակցության մասով նմանատիպ խնդիր առկա է նաև **ջրի ստանդարտների նախագծերի (պետք է տեղադրվի www.e-draft.am կայքում) և ջրերի սակագնային ռազմավարության նախագծերի** մասով: Նշված փաստաթղթերն ընդունվում են ՀՀ կառավարության որոշումների և գերատեսչական նորմատիվ իրավական ակտերի մակարդակով, հետևաբար «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի իմաստով համարվում են նորմատիվ իրավական ակտեր, ուստի դրանք պետք է անցնեն հանրային ծանուցման և քննարկումների սահմանված ընթացակարգ: Կրկին պետք է նշել, որ այս ընթացակարգը առավել կարգավորված և արդյունավետ է, քան Կառավարության 2003 թվականի N217-Ն որոշմամբ սահմանվածը:

Վերոգրյալ դիտարկումներն ընդունելու պարագայում ՀՀ ջրային օրենսգրքի 20-րդ հոդվածում նախատեսված փաստաթղթերից հանրային մասնակցության առարկա է մնում միայն **ջրօգտագործման թույլտվության նախագիծը**, որի վրա չեն տարածվում վերոգրյալ ռեժիմները: Հետևաբար առաջարկում ենք համապատասխան

փոփոխություն կատարել ՀՀ ջրային օրենսգրքի 20-րդ հոդվածում՝ հանրային մասնակցության մասով հղում անելով համապատասխանաբար շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության և նորմատիվ-իրավական ակտերի նախագծերի վերաբերյալ հանրային ծանուցման և քննարկումների կարգերին: Միաժամանակ առաջարկում ենք ուժը կորցրած ճանաչել ՀՀ կառավարության 2003 թ. N217-Ն որոշումը, իսկ ջրօգտագործման թույլտվությունների մասով հանրային ծանուցման և քննարկումների կարգը ներառել «Ջրօգտագործման թույլտվության օրինակելի ձևաթուղթը և ջրօգտագործման թույլտվության ձևերը, ջրօգտագործման թույլտվության տրամադրման, ջրօգտագործման թույլտվության երկարաձգման կարգերը, ջրադրյուրի, հորատանցքի անձնագրերի և հիդրոերկրաբանական հորատանքի նախագծային երկրաբանատեխնիկական կտրվածքի ձևերը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 2003 թ. N218-Ն որոշման¹ մեջ հավելվածի տեսքով՝ հաշվի առնելով սույն հոդվածի շրջանակներում կատարված համապատասխան առաջարկները:

Հանրային ծանուցման և մասնակցության սկզբունքները

Հանրային մասնակցության կառուցակարգը հիմնվում է հետևյալ սկզբունքների վրա.

1. **Հրապարակայնություն**, երբ մասնակցության գործընթացի վերաբերյալ տեղեկատվությունը, ինչպես նաև համապատասխան փաստաթղթերը հասանելի են բոլոր շահագրգիռ անձանց:

2. **Մասշեխություն**, երբ օրենսդրությամբ սահմանված համապատասխան պայմանները և ընթացակարգերը չեն սահմանափակում շահագրգիռ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց մասնակցության իրավունքը:

3. **Թափանցիկություն**, երբ հասարակության մասնակցության արդյունքները, ինչպես նաև պետական լիազորված մարմնի կողմից դրանք հաշվի առնելու գործընթացը բաց են, և ապահովված է հետադարձ կապը հասարակության անդամների հետ:

Վերոգրյալ սկզբունքները կյանքի են կոչվում հետևյալ պայմանների ապահովմամբ.

¹ Ընդունվել է 07.03.2003 թ., ուժի մեջ է մտել 12.04.2003 թ., ՀՀՊՏ 2003.04.02/17 (252), հոդ. 288:

1. կայացվելիք որոշման վերաբերյալ բավարար տեղեկատվության մատչելիություն,
2. պատշաճ հանրային ծանուցում,
3. մասնակցություն վաղ փուլում,
4. ողջամիտ ժամկետներ,
5. առաջարկներ և դիտողություններ ներկայացնելու հնարավորություն,
6. հանրության կարծիքը պատշաճ հաշվի առնելը,
7. ընդունված որոշման հրապարակայնության ապահովում:

Այդուհանդերձ, հանրային մասնակցության պարտադիր բանաձև, որը կհամապատասխանի յուրաքանչյուր դեպքին, գոյություն չունի, սակայն յուրաքանչյուր դեպքում առնվազն վերոգրյալ պայմանները պետք է ապահովվեն¹: Ընդ որում, արդյունավետ մասնակցության պայմանները պետք է ապահովվեն ոչ թե ձևականորեն, այլ իրականում և բարեխղճորեն:

Որոշումների ընդունման գործընթացին հանրային արդյունավետ մասնակցության վերաբերյալ խորհրդատվական բնույթի առաջարկություններ են մշակվել Օրհուսի կոնվենցիայի հանրային մասնակցության հարցերով նպատակային խմբի կողմից: Փաստաթուղթն ընդունվել է 2014 թ. Մասստրիխտում կայացած Օրհուսի կոնվենցիայի կողմերի 5-րդ հանդիպման կողմից²: Դրանում ամրագրված մոտեցումները ուղղորդող նշանակություն ունեն պետությունների համար ազգային օրենսդրության և պրակտիկայի կատարելագործման տեսանկյունից:

Հանրային ծանուցման և մասնակցության գործիքներ ներդրված են ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված հետևյալ կառուցակարգերի շրջանակներում.

1. շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում և փորձաքննություն,

¹ Sté u The Aarhus Convention: An Implementation Guide, 2nd ed., 2013, էջ 25:

² «Շրջակա միջավայրի վերաբերող հարցերով որոշումների ընդունմանը հասարակության արդյունավետ մասնակցության խթանմանն ուղղված մասստրիխտյան առաջարկներ» ECE/MP.PP/2014/8.
https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/Publications/2015/1514364_E_web.pdf:

2. ջրային ռեսուրսների կառավարման և պահպանության մարմնի կողմից մշակված փաստաթղթերի (ջրի ազգային քաղաքականություն, ջրի ազգային ծրագիր, ջրերի ստանդարտներ, ջրավազանային կառավարման պլաններ, քննարկվող ջրօգտագործման թույլտվություններ) ընդունում,

3. նորմատիվ-իրավական ակտերի նախագծերի մշակում:

Հարկ է նշել, որ ի լրումն վերոգրյալ կառուցակարգերի՝ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքը, որպես սկզբունք, նախատեսում է **համայնքի բնակիչների մասնակցությունը տեղական ինքնակառավարմանը**: Այս ձևաչափով մասնակցությունը կարող է վերաբերել համայնքային նշանակության գրեթե բոլոր հարցերին, այդ թվում՝ ջրային ռեսուրսների օգտագործմանը և պահպանությանը, ջրամատակարարմանը և ջրահեռացմանը, ռոտզման ջրի մատակարարմանը և այլն: Բոլոր այն դեպքերում, երբ ջրային ռեսուրսների օգտագործման և պահպանությանն առնչվող որևէ որոշում, որն ընդգրկված չի լինի վերոգրյալ 3 կառուցակարգերից որևէ մեկում և առնչություն կունենա համայնքի շահերին, համայնքի բնակիչների մասնակցությունը կարող է իրականացվել ինչպես անձամբ, այնպես էլ *հասարակական միավորումների, քաղաքացիական նախաձեռնությունների միջոցով՝ համայնքային ժողովների, հանրային քննարկումների, կլոր սեղանների և ցանկացած այլ ձևաչափով*, որը հնարավորություն կտա ամրագրելու բնակիչների կարծիքը և փոխանցելու որոշում կայացնող մարմնին՝ ապահովելով նաև հետադարձ կապ:

«Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքով ամրագրված այս կառուցակարգը ջրային ռեսուրսների կառավարման և պահպանության ոլորտում կարող է հանդես գալ որպես **«պահեստային տարբերակ»**: Հարկ է նշել, որ նման կարգ ընդունվել է ինչպես Երևան քաղաքի, այնպես էլ բազմաթիվ այլ քաղաքային և գյուղական համայնքների համար (Եղվարդ, Գառնի, Ջրվեժ, Աբովյան, Աշտարակ և այլն):

Հանրային մասնակցության վերոգրյալ կառուցակարգերի կատարելագործման նպատակով հարկ ենք համարում կատարել հետևյալ դիտարկումները և առաջարկությունները:

Ա. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում և փորձաքննություն: Ծանուցման և հանրային քննարկումների կազմա-

կերպման փուլերում գործնականում ներգրավված են բոլոր սուբյեկտները, որոնք ունեն ինչպես ուղղահայաց, այնպես էլ հորիզոնական հարաբերակցություն: «Հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշումը հանրային քննարկումների 4 փուլերում, սահմանելով այդ մարմինների պարտականությունները, գրեթե չի տարանջատել և հստակեցրել դրանք: Ավելին, առկա է որոշակի խառնաշփոթ՝ կազմված քննարկումների տարբեր փուլերում (1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ) ծանուցման առանձին բաղադրիչներ տարբեր կերպ բաշխելու մասով: Գտնում ենք, որ որոշակիորեն խնդրահարույց է նաև ձեռնարկողի ներգրավվածության բնույթը. գործող իրավակարգավորման պայմաններում հանրային ծանուցման և քննարկումների կազմակերպման ոլորտում ձեռնարկողի պարտականություններն ունեն իմպերատիվ ձևակերպում և որևէ կերպ չեն առանձնանում մյուս սուբյեկտների պարտականություններից: Ուստի առաջարկում ենք հանրային քննարկումների բոլոր 4 փուլերի համար հստակեցնել ծանուցման և քննարկումների կազմակերպման մասով յուրաքանչյուր սուբյեկտի պարտականությունների շրջանակը՝ հնարավորինս միասնականացնելով դրանք: Կարևոր է, որպեսզի հստակ սահմանվի, թե ծանուցման կամ մասնակցության կազմակերպման որ բաղադրիչի համար որ սուբյեկտն է պատասխանատու: Մա հնարավորություն կտա նաև հեշտությամբ անհատականացնելու համապատասխան սուբյեկտին, եթե անհրաժեշտություն առաջանա կիրառելու վարչական կամ այլ տեսակի պատասխանատվություն:

Ինչ վերաբերում է ձեռնարկողի ներգրավվածությանը, ապա գտնում ենք, որ այստեղ առանցքային է վերջինիս կարգավիճակը՝ որպես պատվիրատու: Հետևաբար նա չի կարող կիսել կամ ունենալ միևնույն պարտականությունները, որոնք դրված են մյուս սուբյեկտների վրա: Բիարկե, միանշանակ դրական պետք է գնահատել ձեռնարկողի պատրաստակամությունն աջակցելու ծանուցման և քննարկումների կազմակերպման աշխատանքներին, սակայն նմանատիպ կարգավորումը պետք է ունենա բացառապես *կամընտրական* բնույթ:

Գործող իրավակարգավորման համաձայն՝ հանրության կողմից ներկայացված դիտողությունների պատասխանները պատրաստվում են փորձաքննական կենտրոնի և ձեռնարկողի կողմից: Գտնում

ենք, որ այս մոտեցումը չի համապատասխանում փորձաննության ինստիտուտի էությանը, որտեղ, ըստ էության, փորձաքննական կենտրոնը պետք է զբաղվի հանրության կարծիքը հաշվի առնելով: Իհարկե, սա չի բացառում նաև ձեռնարկողի հետ առանձին հարցերի քննարկումները, բայց ցանկացած պարագայում հանրության կողմից ներկայացված դիտողությունների և առաջարկների պատասխանը պետք է լինի **փորձաքննական կենտրոնի կողմից**: Հետևաբար առաջարկում ենք «Հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման 34-րդ կետը փոփոխել՝ ամփոփաթեթի կազմման (ներառյալ ստացված դիտողությունների ընդունման կամ չընդունման վերաբերյալ հիմնավորումներ ներկայացնելը) **պարտականությունը դնելով փորձաքննական կենտրոնի վրա**:

Բ. Ջրային ռեսուրսների կառավարման և պահպանության մարմնի կողմից մշակված փաստաթղթերի ընդունում: Այս կառուցակարգի մասով հանրային մասնակցության բոլոր բաղադրիչների համար միակ իրավասու սուբյեկտը ջրային ռեսուրսների կառավարման և պահպանության մարմինն է: Գտնում ենք, որ ջրօգտագործման թույլտվությունների դեպքում ծանուցումը միայն այդ մարմնի կողմից իրականացնելը բավականաչափ արդյունավետ չէ, քանի որ գործնականում այն համայնք(ներ)ի բնակիչները, որտեղ պետք է իրականացվի ջրօգտագործումը, հաճախ չեն իրազեկվում քննարկվող ջրօգտագործման թույլտվության նախագծի մասին՝ պայմանավորված կիրառվող ծանուցման եղանակներով (ՋՌԿԳ ինտերնետային կայք, առնվազն 1000 տպաքանակ ունեցող պարբերական): Առաջարկում ենք «Ջրային ռեսուրսների կառավարման և պահպանության մարմնի կողմից մշակված փաստաթղթերին հասարակայնության ծանուցման և հրապարակայնության կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման մեջ կատարել համապատասխան լրացում՝ ծանուցման գործառույթ՝ վերապահելով նաև ազդակիր համայնքի ղեկավարին, ով կարող է արդյունավետորեն օգտագործել ծանուցման լրկալ եղանակներ, օրինակ՝ ծանուցումը փակցնել իր նստավայրի և հանրային նշանակության շենքերի՝ հայտարարությունների համար առանձնացված ցուցատախտակի վրա: Առաջարկում ենք նաև քննարկվող ՋԹ-երի հայտերը մատչելի դարձնել ՋՌԿԳ ինտերնետային կայքում, որպեսզի դրանով հետաքրքրված

անձինք չունենան որևէ տեխնիկական խոչընդոտ փաստաթղթին ծանոթանալու և դրա վերաբերյալ դիտողություններ ու առաջարկներ անելու համար:

Գ. Նորմատիվ-իրավական ակտերի նախագծերի մշակում:

Միանշանակ դրական ենք գնահատում ՀՀ օրենսդրությամբ հանրային քննարկումների կազմակերպումն այլ սուբյեկտների պատվիրելու հնարավորության ամրագրումը, որը հիմնականում թույլ է տալիս նեղ մասնագիտական ուղղվածության նախագծերի քննարկումների կազմակերպումն իրականացնել ավելի պրոֆեսիոնալ և արդյունավետ կերպով: Ձևավորված պրակտիկայում արդյունավետ են հատկապես ակադեմիական կառույցների և հասարակական կազմակերպությունների կողմից անցկացվող հանրային քննարկումները, որոնք երբեմն անցկացվում են վճարովի, երբեմն էլ անվճար հիմունքներով: Այդուհանդերձ, հայտնի են դեպքեր, երբ այլ անձանց կողմից քննարկումների կազմակերպման դեպքում չի ապահովվում պատշաճ ծանուցում, չեն ներգրավվում ոլորտում առանցքային դերակատարություն ունեցող կազմակերպություններ և փորձագետներ, խախտվում են ժամկետները, չի ապահովվում արդյունավետ կապ քննարկմանը մասնակցող անձանց և նախագիծ մշակող մարմնի միջև: Գործընթացի արդյունավետությունը բարձրացնելու համար առաջարկում ենք մշակել նախագիծը մշակող մարմնի պատվերով այլ անձի կողմից հանրային քննարկումներ անցկացնելու պայմանագրային հիմքերը: **Պայմանագրի օրինակելի ձևը** կարող է լինել «Հանրային քննարկումների կազմակերպման և իրականացման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման հավելված:

Բացի դրանից՝ գործող իրավակարգավորումը չի նախատեսում նախագիծը մշակող մարմնի համապատասխան ներկայացուցչի պարտադիր մասնակցությունը հանրային քննարկումներին, ինչը առանցքային պայման է արդյունավետ մասնակցության և հետագայում նախագծի լրամշակման համար: Առաջարկում ենք «Հանրային քննարկումների կազմակերպման և իրականացման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման մեջ կատարել համապատասխան լրացում՝ նախատեսելով հանրային քննարկումներին նախագիծը մշակող մարմնի ներկայացուցչի պարտադիր մասնակցության պահանջ:

Գործող իրավակարգավորման պայմաններում հանրապետական գործադիր մարմինների կողմից մշակված նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերի քննարկումները առավելապես անցկացվում են Երևան քաղաքում նույնիսկ այն դեպքերում, երբ կարգավորվող իրավահարաբերությունները սերտորեն առնչվում են առանձին տարածաշրջանների կամ համայնքների բնակչությանը, օրինակ՝ ստորերկրյա ջրերի պահպանությանը և օգտագործմանը վերաբերող իրավական ակտերի նախագծերը: Առաջարկում ենք «Հանրային քննարկումների կազմակերպման և իրականացման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման մեջ կատարել համապատասխան լրացում՝ նախատեսելով համայնքներում հանրային քննարկումներ անցկացնելու պայման այն նախագծերի համար, որոնցով կարգավորվող իրավահարաբերությունները հատկապես առնչվում են առանձին համայնքների սոցիալական, տնտեսական, բնապահպանական և այլ ասպեկտների:

Հանրային ծանուցման կառուցակարգը և պայմանները

Ինչպես արդեն նշվեց, հանրային մասնակցության հիմնական կառուցակարգերը 3-ն են, որոնց շրջանակներում գործում են հանրային ծանուցման տարբեր կառուցակարգեր և պայմաններ՝ հաշվի առնելով ընդունվելիք որոշումների առանձնահատկությունները: Անկախ կառուցակարգից՝ **հանրային ծանուցումը համարվում է պատշաճ**, եթե այն հնարավորություն է տալիս ճիշտ և ամբողջական պատկերացում կազմելու մասնակցության առարկայի, ձևաչափի և ժամկետների վերաբերյալ, ինչպես նաև պատրաստվելու և արդյունավետ մասնակցելու համապատասխան գործընթացներին: Այլ կերպ ասած՝ պատշաճ ծանուցման համար պետք է միաժամանակ ապահովվեն հետևյալ պայմանները՝

1. ծանուցման արդյունավետ եղանակ,
2. ամբողջական տեղեկատվություն,
3. ողջամիտ ժամկետներ:

Հանրային մասնակցության վերաբերյալ ծանուցումը, որպես ընդհանուր կանոն, պետք է տարածվի այնպիսի եղանակով, որպեսզի դրան ծանոթանան հասարակության հնարավորինս լայն խմբեր և հատկապես այն կազմակերպություններն ու անհատները, ովքեր մասնագիտացել են կամ հետաքրքրված են քննարկման առարկա հարցերով:

Հանրային ծանուցման եղանակները բավականին հանգամանորեն կարգավորված են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության, ինչպես նաև նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերի քննարկման հարաբերությունները կարգավորող իրավական ակտերում, ուստի հետագա շարադրանքի շրջանակներում կանդրադառնանք «Ջրային ռեսուրսների կառավարման և պահպանության մարմնի կողմից մշակված փաստաթղթերին հասարակայնության ծանուցման և հրապարակայնության կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման իրավակարգավորումներին:

Ծանուցման եղանակ: ՀՀ կառավարության N217-Ն որոշման 4-րդ կետը նախատեսում է երկու այլընտրանքային տեղեկատվական միջոցներ՝ *1000 և ավելի օրինակ տպաքանակ ունեցող տպագիր միջոցները և ՀՀ բնապահպանության նախարարության պաշտոնական կայքը:*

Ծանուցման վերագրյալ միջոցները ցածր արդյունավետություն ունեն հատկապես այն դեպքերում, երբ քննարկման է դրվում ջրօգտագործման թույլտվության նախագիծ, որը պետք է իրականացվի գյուղական համայնքում: Գաղտնիք չէ, որ հատկապես գյուղական համայնքներում համացանցից օգտվելու, առավել ևս պետական մարմինների կայքերին պարբերաբար հետևելու տարածված պրակտիկա չկա, հետևաբար բնակիչները որոշումների կայացման վաղ փուլում չեն իրագեկվում քննարկվող փաստաթղթի մասին և հնարավորություն չեն ունենում արտահայտելու իրենց դիրքորոշումը: Հետևաբար առաջարկում ենք 1000 և ավելի օրինակ տպաքանակ ունեցող տպագիր միջոցները և ՀՀ բնապահպանության նախարարության պաշտոնական կայքում ծանուցում հրապարակելը նախատեսել ոչ թե որպես այլընտրանքային, այլ որպես **երկու պարտադիր եղանակներ:**

Ծանուցման բովանդակությունը: ՀՀ կառավարության N217-Ն որոշմամբ սահմանվում է հասարակայնության ծանուցման ձևը, որի հետ կապված առկա են հետևյալ խնդիրները:

Ծանուցման մեջ նշվում է. *«Բոլոր շահագրգիռ անձինք, ովքեր կցանկանան ծանոթանալ փաստաթղթի մշակման աշխատանքներին և փաստաթղթի նախագծի նախնական տարբերակին, կարող են աշխատանքային օրերին՝ ժամը ...-ից մինչև ...-ը, դիմել ջրային ռե-*

սուրսների կառավարման և պահպանության մարմին (հասցեն՝ Կառավարության 3-րդ ստուն, 5-րդ հարկ)»:

Գտնում ենք, որ փաստաթղթերին ծանոթանալու և աշխատանքների մասնակցելու համար ՋՌԿԳ այցելելու միակ պայմանն արդյունավետ չէ:

Առաջարկում ենք ծանուցման մեջ նշել էլեկտրոնային փոստի հասցե և հեռախոսահամար, որոնց միջոցով հնարավոր կլինի կապվել ՋՌԿԳ-ի հետ: Փաստաթղթերին ծանոթանալու համար անհրաժեշտ ենք համարում ծանուցման մեջ ներառել էլեկտրոնային հղում, իսկ ջրօգտագործման թույլտվությունների նախագծերի քննարկման դեպքում համապատասխան փաստաթղթերը պետք է մատչելի լինեն նաև ազդակիր համայնք(ներ)ի ՏԻՄ նստավայրում, գրադարանում կամ համայնքային նշանակության այլ վայրում, ինչի մասին պետք է նշվի ծանուցման մեջ:

Ժամկետներ: ՀՀ կառավարության N217-Ն որոշման 2-րդ կետում նախատեսված փաստաթղթերի վերաբերյալ ծանուցման համար նախատեսված է 10-օրյա, իսկ ջրօգտագործման թույլտվությունների համար 5-օրյա ժամկետ:

Ջրօգտագործման թույլտվությունների համար 5-օրյա ժամկետ նախատեսելը բավականին բարդ կամ գրեթե անհնարին է դարձնում փաստաթղթերին ծանոթանալը և արդյունավետ մասնակցությունը, առավելևս, եթե հաշվի առնենք, որ դրա համար անհրաժեշտ է այցելել ՋՌԿԳ: Ավելին, նշված 5-օրյա ժամկետում ոչ աշխատանքային օրերի առկայությունն ավելի է նվազեցնում գործընթացի արդյունավետությունը:

Առաջարկում ենք ջրօգտագործման թույլտվությունների ծանուցման մեջ նախատեսել 5 աշխատանքային օր ժամկետ՝ հաշվի առնելով այն իրողությունը, որ ջրօգտագործման թույլտվությունների տրամադրման ժամկետներն ինքնին սեղմ են, և ավելի երկար ժամկետ նախատեսելու դեպքում անհրաժեշտ կլինի նաև երկարացնել թույլտվությունների տրամադրման ժամկետները:

Մասնակցություն վաղ փուլում: Էկոլոգիական իրավունքի գիտության կողմից հաստատված սկզբունք է, որ հանրությունը պետք է ներգրավվի քննարկման ենթակա փաստաթղթի նախագիծը պետական մարմնի ներսում համաձայնեցումից հետո: Նախագծերի համաձայնեցման ավելի ուշ շրջանում, երբ արդեն ձևավորվել և արմատա-

ցել են որոշակի մոտեցումներ, սկզբունքային փոփոխություններ կատարելու հնարավորությունները նվազում են: Մասնակցության ապահովումը վաղ փուլում որևէ պարագայում չի կարող նշանակել, որ ավելի ուշ փուլում այդ իրավունքը կարող է սահմանափակվել:

ՀՀ կառավարության 2003 թ. N218-Ն որոշման համաձայն՝ ջրօգտագործման թույլտվության վերաբերյալ ծանուցումը կատարվում է հայտի նախնական գնահատումից հետո միայն, ինչը չի համապատասխանում վաղ փուլում հասարակայնության ներգրավման սկզբունքին: Այս խնդիրը որոշակիորեն կարող է լուծվել ջրօգտագործման թույլտվությունների հայտերի ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի ներդրմամբ, երբ հայտը, ինչպես նաև դրան կից ներկայացված փաստաթղթերը մատչելի կլինեն պետական լիազոր մարմնին ուղարկվելու հետ միաժամանակ:

Գործող օրենսդրությունը հատուկ պահանջներ չի սահմանում **քննարկումների վայրի** վերաբերյալ, իսկ ձևավորված պրակտիկայի համաձայն՝ դրանք, որպես կանոն, անցկացվում են Երևանում:

Հատկապես եթե ջրօգտագործման թույլտվություններն առնչվում են առանձին համայնքների բնակչությանը, նմանատիպ դեպքերում առանձնակի կարևորվում է վերջիններիս մասնակցությամբ քննարկումների կազմակերպումը: Ուստի նպատակահարմար ենք գտնում ամրագրել ջրօգտագործման թույլտվությունների նախագծերի վերաբերյալ քննարկումներ անցկացնելու պահանջ այն բնակավայրերում, որոնց բնակիչների շահերը հատկապես առնչվում են նախագծի կարգավորման առարկան կազմող իրավահարաբերություններին: Տեղում քննարկումներ կազմակերպելու անհնարինության դեպքում դրանք կարող են անցկացվել տեսակա՝ կամ ձայնակոնֆերանսների միջոցով:

Դիտողությունների և առաջարկների ներկայացում: Հասարակության յուրաքանչյուր ներկայացուցիչ մասնակցության տարբեր ձևաչափերի շրջանակներում իրավունք ունի ներկայացնել դիտողություններ, փաստեր, վերլուծական տվյալներ կամ կարծիքներ: Այս հնարավորությունները կարող են իրացվել հանրային քննարկումների ընթացքում բանավոր կամ գրավոր դիտողությունների կամ առաջարկների ձևով, ինչպես նաև քննարկումներից հետո սահմանված ժամկետում:

Ցանկացած պարագայում հանրային քննարկումների արդյունքները պետք է արտացոլվեն արձանագրություններում, իսկ դրանք ընդունելու կամ չընդունելու վերաբերյալ որոշում կայացնող մարմինը **պետք է կազմի համապատասխան ամփոփագիր**՝ ապահովելով դրա մատչելիությունը հանրության անդամների համար:

ՀՀ կառավարության N217-Ն որոշումը որևէ կերպ չի կարգավորել նշված հարաբերությունները: Անհրաժեշտ է ՀՀ կառավարության N217-Ն որոշմամբ ամրագրել հետադարձ կապի մեխանիզմ, ինչպես նաև մասնակցության արդյունքներն արտացոլող ամփոփաթերթի կազմում: Դրանում կարող են խմբավորվել նույնաբովանդակ առաջարկություններն ու դիտողությունները, ինչպես նաև դրանց վերաբերյալ որոշում կայացնող մարմնի արձագանքը: Նշված փաստաթուղթը պետք է մատչելի լինի որոշում կայացնող մարմնի ինտերնետային կայքում:

Ամփոփելով սույն ուսումնասիրության արդյունքները՝ կարող ենք փաստել, որ թեև ՀՀ օրենսդրությամբ որոշակիորեն կարգավորված են ջրային ռեսուրսների պահպանության հարաբերություններին հանրային մասնակցության առանձին ասպեկտներ, այդուհանդերձ, խիստ անհրաժեշտություն է զգացվում ներդաշնակեցնելու կարգավորման ռեժիմները, ճշտելու դրանց հարաբերակցությունը, ինչպես նաև առանձին կառուցակարգերի շրջանակներում լրացնելու վեր հանված բացերը:

О НЕКОТОРЫХ ВОПРОСАХ УЧАСТИЯ ОБЩЕСТВЕННОСТИ В ПРОЦЕССЕ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ, КАСАЮЩИХСЯ УПРАВЛЕНИЯ ВОДНЫМИ РЕСУРСАМИ

Эгине Григорян

Ассистент кафедры

гражданского процесса ЕГУ, кандидат юридических наук

Настоящая статья посвящена исследованию механизмов участия общественности в рамках законодательства Республики Армения, которые непосредственно или общим образом регулируют процедуру участия общественности в принятии решений в сфере управления водными ресурсами. В частности, автор анализирует институты

ОВОС, подготовку и принятие решений агентством, управляющим водные ресурсы, а также подготовку и принятие проектов нормативно-правовых актов.

На основании сравнительного анализа практики и действующего законодательства, автор обосновывает свою точку зрения о необходимости гармонизировать режимы участия общественности в рамках различных правовых механизмов в целях эффективного применения соответствующих правил, исключая дубликацию. Кроме того, автор приходит к заключению, что механизм принятия решений по управлению водными ресурсами нуждается в детальном пересмотре, чтобы исправить пробелы относительно раннего участия общественности, своевременного и эффективного уведомления, предоставления замечаний и предложений и их рассмотрения государственным органом, ответственным за принятие решений. В рамках статьи также подчеркивается необходимость усиления и расширения роли органов местного самоуправления в процессе принятия решений по использованию водных ресурсов, с учетом их специального статуса и задач по защите интересов общины.

ON SEVERAL ISSUES OF PUBLIC PARTICIPATION IN DECISION-MAKING RELATED TO MANAGEMENT OF WATER RESOURCES MANAGEMENT

Heghine Grigoryan

*Ph.D in Law, Assistant at the
Chair of Civil Procedure of YSU*

The present article is devoted to the analysis of existing public participation mechanism within the legislation of the Republic of Armenia which directly or indirectly may cover the decision-making procedures related to the management of water resources. In particular the author scrutinizes the institutions of EIA, preparation and adoption of decisions by water resources management agency as well as preparation of draft normative legal acts.

Based on the comparative analysis of general legal practices as well as relevant legislation, the author substantiates the view that public

participation regimes within different legal mechanisms should be harmonized to enable effective application of respective legal rules for specific decision-making processes without any duplication. In addition, the author concludes that the legal-regulatory framework targeting the decision-making process on water issues shall be thoroughly amended to accommodate the main internationally recognized principles of public participation, such as early public participation, timely and effective notification, submission of comments and consideration thereof by the public authority in charge for decision-making. Another core point drawn up within the article touches upon the role of local self-governance bodies in decision-making on water resources which shall be considerably extended given their special status and capacity to pursue the interests of the community.

Բանալի բառեր - ջրային ռեսուրսների պահպանություն և օգտագործում, ջրօգտագործման թույլտվություն, հանրային ծանուցում, հանրային մասնակցություն, մասնակցության սկզբունքներ, մասնակցության պայմաններ

Ключевые слова: охрана и использование водных ресурсов, разрешение по водопользованию, уведомление общественности, участие общественности, принципы участия общественности, условия участия общественности

Key words: protection and use of water resources, water use permit, public notification, public participation, public participation principles, terms of public participation